

UPPLANDS FORNMINNESFÖRENINGENS FÖRTJÄNSTMEDALJ

Vid sitt 75-årsjubileum 1944 beslöt Upplands fornminnesförening — vilket ju framgick av berättelsen över jubileet i årsboken UPPLAND 1944 — att instifta en förtjänstmedalj som belöning för uppländska män och kvinnor, vilka gjort sig högt förtjänta inom landskapets fornvård och kulturminnesvård. Föreningen uppdrog åt bildhuggaren Bror Hjorth i Uppsala att utföra förslag till medaljen. Förslaget förelåg färdigt till årsmötet 10 juni 1945 och sedan årsmötet antagit detsamma till utförande beställdes prägling av medaljen hos Metallfabriks AB C. C. Sporrang & Co. i Stockholm.

Medaljens utomordentligt höga konstnärliga form framgår av här återgivna bilder. Framsidan uppvisar en runstensristare under arbete och bär omskriften UPLANDS FORNMINNESFÖRENING 1869—1944. Frånsidan upptar en stilerad framställning av kungsängsliljan, Upplands blomma, krönt av orden »Hembygdens tack». Medaljen framställs endast i guld och bäres i band i landskapets färger, rött och gult. Med medaljen följer diplom.

Samtidigt med att medaljen instiftades utsågos de första medaljörerna. De voro: kamrer C. J. ÖBRINK, Älvkarleby, för skapande av Älvkarleby hembygdsmuseum, handlanden Tor SCHRAM, Östhammar, för skapande av Frösåkers hembygdsmuseum i Östhammar, lantbrukare JOHN ERIKSSON, Ramsjö, Björklinge, för fornvård, lantbrukare AXEL JOHANSSON, Hudunge, för kulturhistoriskt skriftställarskap i västra Uppland, läroverksadjunkten P. M. LJSING, Norrtälje, för kulturhistorisk skriftställarverksamhet i Roslagen, samt kamrer EINAR KJELLÉN, Grillby, för hållristningsupptäckter. Av medaljörerna har Tor Schram avlidit 18 nov. 1944.

Bild 1. Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj, framsidan.

Bild 2. Medaljen, frånsidan.

DE FÖRSTA MEDALJÖRERNA

Fornminnesföreningen har anhallit hos medaljörerna om några intryck från deras kulturminnesvårdande verksamhet inom sin hembygd. Här nedan följer dessa meddelanden, som samtidigt format sig till en presentation av de belönade.

C. J. ÖBRINK

Jag är född i Östanå, Älvkarleby socken 1 aug. 1873. Har under hela min levnad varit bosatt i Älvkarleby, med undantag av en tids vistelse i Gävle för utbildning i handelsyrket. Min far öppnade år 1889 diversehandel i Östanå, som jag sedermera övertog och bedrev till år 1903. Från nämnda år till år 1921 ägnade jag mig åt skötseln av mitt jordbruk. År 1910 blev jag föreståndare för Föreningsbankens nyöppnade kontor i Älvkarleby och fortsatte som bankman till år 1934, då jag avgick med pension.

Jag har alltid varit intresserad för gammalt och fornt, särskilt den gamla bondekulturen har legat mig varmt om hjärtat. Genom laxfisket och de urgamla marknaderna härstädes hade Älvkarlebyborna kommit i beröring med en hel del folk från skilda orter i landet så att befolkningen här skilde sig från kringliggande socknars levnadsvanor. Av en del äldre personer fick jag höra berättelser om hur det tillgått i forna tider och detta stegrade kanske intresset för och kärleken till det som fordom varit. Jag såg hur allt gammalt förkastades och så småningom försvann och jag gick länge och tänkte på hur man skulle kunna bevara och få en del minnen kvar från svunnen tid.

En person här i orten som var mycket intresserad av det gamla — och som jag djupt beklagar icke fortsätter med sin verksamhet — var kontorsskrivare Einar Villner i Västana. Han hade samlat en del värdefulla föremål och bildat en fornminnesförening i socknen. Vi talade ofta om hur vi skulle kunna väcka allmänt intresse för saken. Resultatet av våra överläggningar blev, att vi beslöt oss för uppförande av en gammelgård. Det visade sig att detta var en bra lösning av frågan. Alla ställde sig välvilliga till saken. Gamla hus anskaffades till låga priser — ja, en del fick föreningen till skänks. Föreningen uppdrog åt några personer att insamla gamla saker till hembygdsgården. Detta gick raskt och med gott resultat. Ett fåtal föremål äro köpta. Huvuddelen äro gåvor av sockenbor.

Bild 3. C. J. Öbrink.

På den s. k. kyrkbacken äro tolv gamla hus uppförda, vilka rymma föreningens samlingar.

Här är det kärt att gå och ordna med de gamla föremålen. Jag tycker att det är så lugnt och rogivande därinne. Allt talar här sitt tysta språk om gångna tider, då det nuvarande jäktet icke fanns. Förnöjsamheten rådde, trots att nöden mången gång stod för dörren.

Måtte nu Gud bevara och beskydda vår gammalgård från olyckor, så att kommande generationer kan få se konturerna från ett 1700-tals bondehem.

Älvkarleby, sept. 1944.

C. J. Öbrink.

TOR SCHRAM

Jag är född i Östhammar 7 sept. 1874. Efter slutad skolgång kom jag att några år biträda min far i dennes färgeri, varefter jag på nyåret 1892 antog plats å Östhammars Tidnings tryckeri, men

flyttade våren 1894 till Kôersners boktryckeri i Stockholm. På grund av min fars sjukdom nödgades jag hösten 1898 återvända till hemmet och efter fars bortgång startade jag 1903 den manufakturaffär jag fortfarande driver. På den tiden höllos butikerna här öppna från klockan 7 på morgonen till klockan 8 på kvällen, och som jag med stor iver skötte butiksgöromålen hela dagarna måste det mesta av skrivgöromålen utföras sent på kvällarna. Följden av ett sådant jäktande blev att nerverna överansträngdes och på min läkares inrådan kom jag att lägga om min livsföring såtillvida att arbetet togs i ett lugnare tempo och jag drog mig tillbaka från sällskapslivet. I stället skulle jag, enligt läkaren, taga en promenad varje morgon före arbetets början och varje aften efter arbetets slut. Söndagarna kom jag att anslå åt långpromenader, mången gång 2 å 3 mil. Under högsommarens söndagar företog jag båtfärder i vår vackra skärgård. Från ungdomen utpräglad naturälskare erfor jag nu vilken välgörande inverkan vistelsen ute i naturen hade på sinnet för en tröttkörd människa och huru man med stärkta nerver kunde med friskt mod börja en ny arbetsvecka. Än i dag är det min högsta lycka att på söndagarna fritt få ströva omkring i skog och mark. Sjöfärderna har jag tyvärr måst inställa under krisåren i brist på bensin.

Längtan efter böcker, så snart skolan var genomgången, var också stor. Så småningom blev jag i tillfälle skaffa mig en god boksamling. Helst valde jag böcker ur vilka jag kunde inhämta kunskaper utöver vad folkskolan givit mig, men jag tog också med intresse del av våra klassiska författares arbeten.

Mitt intresse för kulturminnesvård kan sägas vara av tidigt datum. I folkskolan var mitt älsklingsämne svensk historia och därmed väcktes hos mig kärleken till våra historiska minnesmärken. Med denna inställning blev det givetvis ett ganska kort steg till att låta det historiska intresset även omfatta våra kulturhistoriska minnen, ett intresse som icke minst genom ett mer än 30-årigt medlemskap i Upplands Fornminnesförening och studerandet av föreningens gedigna tidskrift växte med åren.

Vemodigt kände jag det när minnen från svunnen tid i min lilla, men oändligt kära hemstad började försvinna och jag gläder mig åt att det omsider lyckades mig rädda åtskilligt av värde, sett ur kulturhistorisk synpunkt. Det är alltid med en känsla av vördnad, beundran och tacksamhet gentemot gångna släktled jag erfar var gång jag sysslar med föremålen i vårt lilla hembygdsmuseum. Varje kulturminne från svunnen tid synes ha något att förtälja om våra förfäders liv.

Något specialintresse inom kulturminnesvården har jag knappast

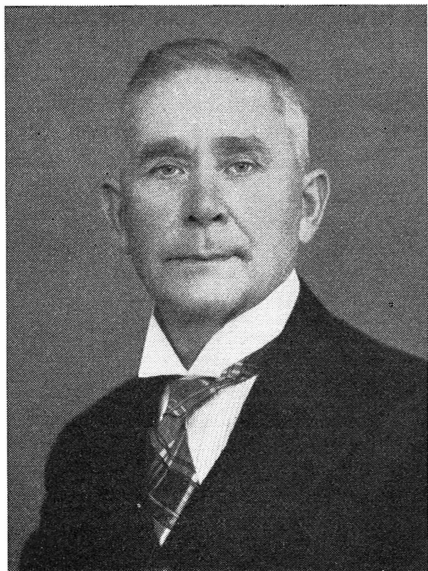

Bild 4. Tor Schram.

hyst. Under mina söndagsvandringar har jag även sysslat en smula med uppmätning och kartläggning av bygdens järnåldersgravfält. Dessutom har jag bedrivit en del arkivforskningar rörande hemstadens historia.

Möjligen kan det synas Eder en smula underligt, att en manufakturhandlare, som har händerna fulla med arbete, kan ägna tid och intresse åt något sådant som kulturminnesvård. Många människor ha, som bekant, en hobby vid sidan av sitt förvärvsarbete. Genom mitt yrke kom jag i kontakt med en mängd människor i min hembygd, till vilken jag icke enbart hänför min födelsestad utan även kringliggande landsbygd, fick del av deras glädjeämnen såväl som av deras bekymmer. Detta har underlättat insamlingsarbetet och bland befolkningen i bygden har särskilt de äldre visat förståelse för mina strävanden. Men motsatsen har heller inte saknats på sina håll. Tiggerfärderna utåt landsbygden och i skärgården har i regel försiggått om söndagarna. För att övervara auktioner nödgades jag naturligtvis slita mig lös från mitt ordinarie arbete, likaså vid övervakandet och återuppförandet av byggnaderna på hembygdsgården. Arbetet med föremålens rengöring, etikettering, katalogisering och uppsättande samt markområdets hållande i prydligt skick har utförts när helst jag kunnat komma

ifrån affärsgöromålen. Hur som helst har arbetet för kulturminnesvården skänkt mig en angenäm och välgörande avkoppling från ett uppslitande och ofta nervpåfrestande arbete som gör sig märkbart inom affärslivet.

Mitt deltagande i det kommunala livet torde i detta sammanhang sakna intresse varför jag helt förbigår detta.

Östhammar 26 sept. 1944.

Tor Schram.

JOHN ERIKSSON

Mina första minnen — jag är född i Dalby 1878 — äro traditionsbundna. Båda mina föräldrar visste att berätta om gammalt och fornt.

Min far gick i Vesteråkers skola i början av 1840-talet för en gammal klockare, Salberg. När undervisningen fortgått en stund sa' han till min far: »Nu kan du Ludvig ta hand om de här, för jag skall ut och slå åder.» Ersättningen utgick tydligen i brännvin, ty han syntes ej mer till den dagen. Att lönen var liten kan man förstå därav, att sockenborna lade tegelgolv i hans kök, så att hustrun ej någon mera gång skulle hugga sönder detsamma till ved.

Vidare berättade han om ägaren till Ribbingebäck (Cederhielm), som under Gustaf III:s tid, med mycket liten framgång, lärde bönderna att äta hästkött. En 150-årig muntlig tradition. Han talade om den elake baron Banér på Sjöö, hur denne plågade sina bönder och torpare, hur han sköt ner en bonde, som vågade anmärka på att han saknade jakträtt, och tystade ned saken med att ge hustrun 75 riksdaler, eller att han måste betala 100 riksdaler om året så länge han levde, därför att han var nog oförsynt att hos kungen begära få Holms kyrka till oxhus; om gamla greven (von Essen på Wik) hur denne med stora kostnader samlade och, enligt tidens sed, *renoverade* och gjorde *nya* antikviteter.

Min mors minnen, hon var från Vassunda, rörde sig mest om tiden före järnvägen, om diligensen, om Stockholmsresorna efter häst, om hållstugan vid Rotebro, hur det såg ut i Stockholm 1850, om roddarmadamerna vid Röda bodarna, och om den stora ovädersdagen 1851 m. m. Om sägner och skrock kommer jag ej ihåg så mycket, ingen i hemmet trodde på sådant.

Här i Björklinge, dit jag kom i 16-årsåldern, fick jag min första väckelse för hembygden genom att läsa klockare Lundegrens beskrivning över Björklinge socken år 1860.

Bild 5. John Eriksson.

När professor Otto von Friesen kom ut för att söka efter den försvunna bildstenen vid Ramsjö hade jag länge förgäves letat efter den. Från den tiden har jag alltid varit i förbindelse med fackmännen från Uppsala.

År 1915 företog antikvarien d:r Ture Arne utgrävning av gravhögar vid Ramsjö. Då fick jag vara med och sätta mig in i fornforskningens metoder. Senare har medlemskapet i fornminnesföreningen och deltagandet i dess sommarutflykter samt ombudskapet för Riksantikvarien varit det som givit mig nya synpunkter och intressen.

Själva uppslaget till en inventering av fornminnen, som jag varit med om, kom från professor Sernander, som då var sysselsatt med en inventering av namn på ägolotter. Jag hade av ett par goda traditionsbärare, fru Stina Larsson, Ramsjö, och fru Fredrika Andersson, Helande, hört om några egendomliga namn på ängslotter, som använts före laga skiftet 1867, såsom Stenspjällen, Äspjällen, Tängerna, Startägarna, Grindtägarna, Stor- och Lissgråten o. s. v. Samma namn återfanns i byhandlingarna och jag kunde, genom en rätt besvärlig procedur, rekonstruera en karta med de gamla namnen. Härigenom kom jag på tanken att på kopior av bykartor

pricka in de nya namnen, vilket tack vare intresserad medverkan från ordsbor kunnat fullföljas i fyra socknar.

Särskilt givande var samarbetet med doktorinnan Anna Arwidson, undersökningen av den gamla dansen Sjusjevarappen m. m.

Under intendent Ålenius uppländska undersökningar var jag honom behjälplig med bland annat att skaffa upplysningar om färgtak.

Min ögonsten är det lilla hembygdsmuseet i en till kyrkan framflyttad bod från Gränby. Jag är tacksam för att få vara verksam i en socken, som hyser så rika fornminnen.

Björklinge 5 okt. 1944.

John Eriksson.

AXEL JOHANSSON

Ehuru det för mig är nästan lättare att tala om andra än om mig själv, vill jag lämna några upplysningar från mitt liv och mitt intresse för hembygdens historia.

Jag är född 20 maj 1883, den tredje i ordningen av fem syskon, i Huddunge socken, där jag varit bosatt hela mitt liv. Stället där jag föddes kallades då för Marstalla, men heter numera Erikslund. Då jag var sju år gammal flyttade mina föräldrar till Lagbo, där de köpt en liten jordbruksegendom på 8 hektar åker. De kommo därvid i en för dåtida förhållanden ganska stor skuld. Tiderna voro dåliga, inte minst för skuldsatta bönder, och det gällde att arbeta och att leva försiktigt. Far sysslade på lediga dagar, ibland även halva nätter, med att tillverka laggkärl, som såldes på marknaderna i de närmaste städerna. Då vi pojkar blev så stora att vi kunde hantera hyvel och eggjärn fick vi börja hjälpa till med vad vi kunde.

Det var enkelt i matväg i mitt föräldrahem. Sill och potatis med potatis och bärmos (lingon) till efterrätt blev dock ingen dålig frukost. Ärtmjölsklimp i sås med tjockt fettlager ovanpå och därtill potatismjölsvälling (klunsvälling) blev en middag som »stod mål». Spicken sill med gräslök till och så rågmjölsgröt dugde bra som aftonvard. Andra maträtter fanns ju också, även om de inte voro så många.

Slantar hade vi pojkar ont om. När vi därför blev så pass stora att vi kunde förtjäna någon slant själva, voro vi nästan stolta. Ännu i dag minns jag hur duktig jag kände mig då jag en kväll kom hem med tio öre som jag fått av skolläraren för att jag gjort honom en tjänst.

Bild 6. Axel Johansson.

Ännu inte fyllda sju år började jag småskolan. Då jag slutade folkskolan hade jag ännu inte fyllt tretton år. Och därmed var jag färdig att börja min levnadsbana. Att få inhämta några kunskaper utöver vad folkskolan gav var inte att tänka på. Och folkskolan i en liten bondsocken på 1890-talet gav inte alltför omfattande kunskaper. Vid 24 års ålder blev jag gift och övertog min svärfaders gård i Persbo, där jag allt sedan bott.

Hur mitt intresse för kulturminnesvård väcktes? Ja, sannerligen jag vet det. Kanske började det redan då jag som 18 à 20-åring satt hos min morfar i hans undantagsstuga och lyssnade till hur han berättade om folk och händelser i socknen i gångna tider. Han hade ett gott minne, han kände sin socken och han kunde berätta. I början var jag nog inte så värst intresserad, hörde nog mera på av artighet, men blev omsider också intresserad. Min far berättade också en del händelser från tid som gått. De voro nog på sitt sätt något av kulturminnesvårdare, fast de säkert inte hade en aning om det ordets betydelse. Dumt nog kom inte heller jag i ungdomsåren att teckna upp något av deras berättelser. Så blev jag min egen som det heter, utkomstfrågan blev aktuell och intresset för hembygdsminnena kom i skymundan.

Men så strax efter förra världskriget vaknade det upp igen. Och efterhand som jag studerade en gammal sockenstämmoprotokollsbok från socknen och en del andra gamla handlingar, växte intresset. Jag började då också ta vara på och teckna upp muntliga berättelser, sägner och ordstäv, var jag kunde få tag i dem. Så började jag att skriva någon artikel då och då i en ortstidning, vilka artiklar innehöll gammalt från hemsocknen. Jag tog noggrant vara på dessa och gjorde nya anteckningar var jag kom över något av intresse. Lediga stunder och kvällar, ibland halva nätter fick jag sätta till.

Omsider kom jag på den tanken att samla mina anteckningar till något mera helt. Och resultatet därav blev boken »Från 1800-talets Huddunge», vilken kom ut i tryck 1940. Detta kunde ske tack vare ett anslag på 2,000 kr. från Rotehållarnas besparingsfond i Västmanlands län.

Det är väl huvudsakligen bygdens utveckling på olika områden och dess folkliv som jag sysslat med. Släkthistorier och sådant har jag inte lagt vidare an på. Kultur och folkliv är ju också så pass omfattande att detta mer än väl räckt till för mig. Att boken huvudsakligen handlar om socknen på 1800-talet beror därpå att jag haft lättare tillgång på urkunder från denna tid än från äldre tider. Kunskapen om äldre tider fordrar ju arkivstudier och därtill har varken tid eller medel räckt.

Man har ibland frågat mig om någon ny bok var att vänta. Det vet jag inte just nu. Min önskan är nog att kunna åstadkomma en bok om hemsocknen från äldre tider. På sista åren har jag samlat något därom i Landsarkivet i Uppsala.

Persbo, Huddunge, 28 sept. 1944.

Axel Johansson.

P. M. LIJSING

Jag är född i Sjuhundra, Rö socken, i Roslagen 26 juli 1896, studerade vid läroverk i Norrtälje och Uppsala samt vid Uppsala universitet åren 1909—1921 och blev filosofie magister sistnämnda år. Reste 1923 i Minnesota, Arizona och Californien att studera engelska språket och indiankulturen, i Tyskland 1925 och 1929 och för övrigt i de nordiska länderna. Efter tolv år som läroverkslärare å skilda orter, därav sex år i Övre Norrland, transporterades jag till adjunktur vid Norrtälje samrealskola 1934. Flyttade 1935 efter 24 vandringsår tillbaka till lugnet och tryggheten

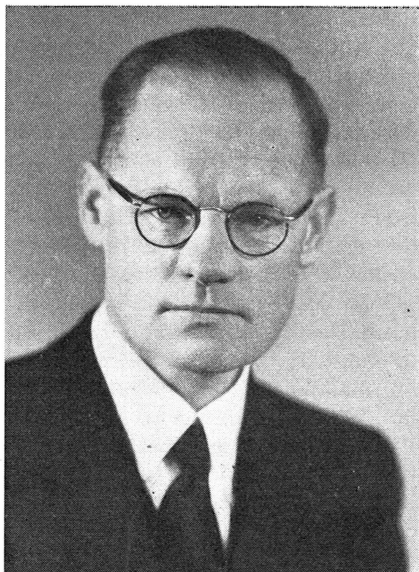

Bild 7. P. M. Lijasing.

i den roslagiska hembygden. Medlem av Upplands fornminnesförening sedan 1916, dito av Roslagens fornminnes- och hembygdsförening sedan 1918, sekreterare i den senare från år 1942.

Intresset för hembygden väcktes hos mig tidigt. År 1907 utgav organist Berzén i Rö en skildring av Rö socken (i tidskriften Svenska Bygder, årg. 4 av Alfr. Wernborg). Elvaårig studerade jag denna skrift med stort intresse. Men mitt egentliga hembygdsintresse väcktes nog i januari 1914, då jag en dag gick upp till landsarkivet i Uppsala för att ta reda på vad för blod jag hade i mina ådror. Jag kunde snart nog konstatera, att jag tillhörde en av Rö sockens gamla bondesläkter, som så långt handlingarna utvisade, i varje fall sedan 1500-talet, ägt Lisinge gård, det enda bonde-rusthållet i Rö, vars siste rusthållare, en förstfrände till min far, sedan dog där 1917. Som väl är fallet hos andra släktforskare, greps jag av denna forsknings tjusning och spänning. Nästan varje svensk är nog på ett eller annat sätt besläktad med någon svensk storman. Efter några år kunde jag påvisa, att jag var släkt med Upplands nations forne inspektör, biskopen i Visby L. A. Anjou, samt »släkt med släkten» med Carl Jonas Love Almqvist. Med en viss tillfredsställelse kunde jag slutligen konstatera, att jag, frånsatt en skvätt vallonblod och litet småländskt påbrå, hörde hemma

inom ett område i mellersta Roslagen, som sträckte sig från Ununge i norr till Täby i söder, från Gottröra i väster till Frötuna i öster.

Under studiet av nordiska språk i Uppsala fängslades mitt intresse särskilt av ortnamnen. Under somrarna 1917 och 1918 upptecknade jag alla ortnamn i flera härad runt Uppsala. En bonde frågade mig, vad det skulle tjäna till. Jag gav honom då ett löfte, att ortnamnens betydelse skulle snart klarläggas av prof. Noreen m. fl. i Uppsala, vilket skulle öka kunskapen om Upplands historia. Om ej bonden dött, väntar han väl än förgäves på att Ortnamnskommittén skall hålla, vad jag lovat.

Vad som särskilt intresserat mig inom hembygdsforskningen är händelser och personer i Roslagen. Under släktforskning får man en inblick i hur oerhört rikt arkivmaterialet är och hur föga det är publicerat. Edlings domböcker borde ha sin årliga motsvarighet. Varför publiceras ej Uppsala domkapitels äldsta protokoll? Vilken historia om rospiggens och upplänningens öden och äventyr skulle ej kunna skrivas, om källmaterialet bättre utnyttjades! Att i någon mån få publicerat dylikt liksom också uppteckningar direkt ur folkmun var min tanke, då jag föreslog ordföranden i Roslagens fornminnesförening, borgmästare Hallin i Norrtälje, att föreningen skulle starta en årsskrift. Som ett litet polemiskt inlägg i debatten om Roslagens gränser blev den kallad »Hundare och Skeppslag». I sex år har det nu lyckats att utge denna roslagspublikation, som bl. a. blivit uppskattad särskilt av rospiggar i förskingringen. Planen var, att det skulle bli en skrift för hela Roslagen, men de flesta artiklar ha kommit att beröra blott mellersta Roslagen. Ett 15-tal författare ha medverkat, men ett par delar har jag själv måst skriva i det närmaste ensam. Articklarnas antal är cirka 75, medräknat dem, som nu hösten 1944 publiceras. Dessa senare handla bl. a. om det försvunna Folklandstingstad i Lunda, Kasberget i Vaddö, Roslagens första tidning, Roslagssläkten Erfors, Inskriptioner i och vid Norrtälje kyrka, En Roslags ordlista, Oden i Fasterna 1900, På auktion i Lohärad omkr. 1900, En ålderdomlig byggnad i Lohärad 1890, Den sista avrättningen i Fasterna 1835, Roslags sqvadron, Ingvarsstenar i Roslagen, Mörby slott och dess sägner, samt W. Schürer v. Waldheims ungdomsminnen 1843—1864.

Hur många år ytterligare årsskriften kan utkomma är ovisst. Det känns mycket jäktigt för en amatör att vara redaktör för en dylik skrift, i synnerhet som den ekonomiska sidan av saken alltid måste beaktas.

Norrtälje, okt. 1944.

Paul Martin Lijsing.

Bild 8. Einar Kjellén.

EINAR KJELLÉN

Jag är född 26 sept. 1903 i Grillby och har genomgått realskolan i Enköping. Sedan början av 1920-talet intresserad för traktens fornlämningar kom jag så småningom att på min fritid ägna mig åt att söka utforska traktens rika bestånd av hällristningar. Arbetsfältet blev huvudsakligast området söder om en linje mellan Grillby och Enköping. Detta område, knappt en mil långt och högst några kilometer brett, visade sig vara ett av landets rikaste hällristningsområden, åtminstone med hänsyn tagen till antalet ristningsytor. Med Bohusläns och Norrköpingsbygdens rika figurbestånd kan detta uppländska ristningsområde dock icke upptaga tävlan.

Bland de av mig funna ristningarna finnas flera för Mellansverige dittills okända bilder, såsom säregna människofigurer, djurhjordar, yxor etc. Främst är dock den s. k. Brandskogsristningen i närheten av Boglösa kyrka med bl. a. ett jätteskepp av över 4 m:s längd, där för första gången på en hällristning visas, hur bronsålderns skepp framdrevos. Det stolta skeppet framdrives av sex roddare.

Flertalet av de nyupptäckta hällristningarna ha framkommit inom Vårfrukyrka, Boglösa och Villberga socknar. Jag har även tillfälligtvis funnit ristningar på andra platser, t. ex. i Västmanland och Västergötland.

De nuvarande krisförhållandena ha omöjliggjort fortsatta efterforskningar. Jag hoppas dock, att när normala tider åter inträffa, kunna återupptaga arbetet.

Någon publicering av de gjorda upptäckterna har hittills icke skett. Några av de mer intressanta ristningarna har beskrivits av mig i en uppsats i Upplands fornminnesförenings tidskrift år 1939 (häfte XLVI).

Grillby, okt. 1944.

Einar Kjellén.